

OSPOD je zkratka pro **Orgán** (případně Odbor) **sociálně-právní ochrany dětí**. Jde o instituci státu dohlížející, aby žádné dítě psychicky a fyzicky nestrádalo a mohlo se zdravě vyvíjet. OSPOD se aktivně zabývá ochranou dětí, které jsou identifikovány jako ohrožené. Za ty jsou považovány zejména děti, které přišly o rodiče, nebo se o ně jejich rodiče nemohou z nějakého důvodu řádně postarat (to se týká i nezletilých cizinců bez doprovodu); děti, jejichž rodiče neplní rodičovské povinnosti dané zákonem, děti v ústavní výchově nebo náhradní péči; děti, které mohou být ohroženy násilím, zanedbáváním, zneužíváním či týráním, nebo trpí závislostmi. OSPOD se také zabývá dětmi, které samy páchají trestnou činností, těm se věnují kurátoři pro mládež. V pravomoci OSPOD jsou **všechny děti mladší 18 let nacházející se na území ČR**. Konkrétní úkony ochrany dětí zajišťuje OSPOD na místně příslušném **Obecním úřadě** a kontakty najdete na webu vaší samosprávy. Pokud rodina neumí dobře česky, OSPOD by jim měl být schopen zajistit bezplatné tlumočení.

Na OSPOD by se měl obrátit každý, kdo má pocit, že dochází k ohrožení dítěte. Pokud na dítěti opakovaně pozorujete stopy násilí nebo je dlouhodobě zanedbané, hladové, špinavé nebo traumatizované, je na místě to hlásit OSPODu. Zejména u závažných porušování práv dítěte, jako je týrání a zneužívání, existuje dokonce oznamovací povinnost. Kdo tedy o takové závažné skutečnosti ví a nekontaktuje OSPOD a Policii ČR, dokonce sám porušuje zákon. Povinnost nahlásit dítě OSPODu má m. j. škola při výskytu neomluvených hodin nebo velkého počtu absencí s podezřením na zanedbání povinnosti školní docházky ze strany rodičů. Oznámení OSPODu je možné i anonymně a obrátit se na něj mohou i samy děti.

Každé oznámení o možném ohrožení dítěte je OSPOD povinen prošetřit. Pracovníci se přitom dotazují rodičů, školy i dítěte a provádějí šetření v domácnosti hlavně s ohledem na to, jestli splňuje základní hygienické normy a jestli má dítě kde spát a učit se. OSPOD zahájí spolupráci se zákonnými zástupci a pak průběžně situaci dítěte sleduje. Pracovníci mají právo hovořit s dítětem o samotě bez přítomnosti rodičů.

OSPOD může také zákonným zástupcům doporučit využití návazných služeb a odborníků. To mohou být terapeutické služby, služby lékařů a dalších specialistů (např. dětský psycholog, apod.), sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, ale i volnočasové aktivity aj. V nezbytných případech může OSPOD využívání takových služeb zákonným zástupcům i nařídit. OSPOD ve spolupráci s rodiči, a případně s dalšími aktéry, vytvoří plán ochrany dítěte a jeho plnění pravidelně vyhodnocuje. K tomu slouží i zprávy, které si OSPOD od lidí a organizací pracujících s dítětem vyžádává. Kromě specifických případů mají zákonní zástupci právo nahlížet do spisové dokumentace OSPODu.

Rodiče mají povinnost s OSPODem spolupracovat a řádně a včas se dostavit na schůzky s pracovníky OSPOD, případně i na setkání se zástupci školy či dalšími odborníky. V extrémních případech, kdy je dítě v bezprostředním ohrožení, nebo když selžou všechny ostatní prostředky a domluvené kroky, může OSPOD podat návrh k odebrání dítěte z rodiny - a to i okamžitě - pomocí tzv. rychlého předběžného opatření. Dále situaci dítěte projednává soud, který může rozhodnout o odebrání dítěte z rodiny na delší dobu. Takové soudní rozhodnutí je pak pravidelně revidováno a OSPOD mezitím, je-li to možné, s rodiči dále aktivně pracuje na tom, aby byly naplněny podmínky pro návrat dítěte do rodiny.

Úkolem OSPODu je ale především řešit nepříznivou situaci dítěte a jeho rodiny a pomoci zákonným zástupcům zajistit podmínky pro bezpečí a pohodu dítěte, jeho další zdravý vývoj a vzdělávání. Může pomoci zlepšit špatnou komunikaci mezi rodiči a školou. V případě, že problémy dítěte vycházejí z nevyhovující finanční nebo bytové situace, může pomoci tyto problémy řešit a pomoci rodičům získat prostředky na bydlení, stravu, školní pomůcky, najít vyhovující bydlení, nebo služby které pomohou zlepšit špatnou komunikaci a vztahy v rodině. OSPOD by měl být tedy ze své podstaty v první řadě **nápomocný** orgán pro zlepšení situace dítěte i komunikace v rodině.

Poznámka pod čarou:

Základním zákonem, podle kterého OSPOD pracuje, je Zákon o sociálně-právní ochraně dětí (359/1999 Sb.)

ОСПОД И СОЦИАЛНО-ПРАВНАТА ЗАЩИТА НА ДЕЦАТА В ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА

ОСПОД е съкращение за **Орган** (или отдел) **за социално-правна закрила на децата**. Това е държавна институция, която следи никое дете да не страда психически или физически и да може да се развива здравословно. ОСПОД се занимава активно със закрилата на деца, които са идентифицирани като деца в риск. За такива се смятат предимно деца, които са загубили родителите си или чиито родители не могат по някаква причина да се грижат за тях както трябва (това се отнася и за непълнолетни чужденци без придружител); деца, чиито родители не изпълняват родителските си задължения, определени от закона, деца в институционално отглеждане или приемна грижа; деца, които могат да бъдат застрашени от насилие, пренебрегване, злоупотреба или малтретиране или страдат от зависимости. ОСПОД се занимава и с деца, които сами извършват престъпни дейности, с тях се занимават младежки куратори. ОСПОД има юрисдикция по отношение на **всички деца под 18 години намиращи се на територията на ЧР**. Конкретните дейности за закрила на детето се предоставят от ОСПОД към местната **общинска служба** и можете да намерите контактите на уебсайта на вашето местно управление. Ако семейството не знае добре чешки, ОСПОД трябва да може да им осигури безплатен превод.

Към ОСПОД трябва да се обърне всеки, който смята, че има дете в риск. Ако многократно наблюдавате следи от насилие върху детето или то е дълготрайно пренебрегнато, гладно, мръсно или травмирано, редно е да съобщите за това на ОСПОД. Особено при сериозни нарушения на правата на детето като изтезания и малтретиране има дори задължение за докладване. Следователно всеки, който знае за такива сериозни факти и не се свърже с ОСПОД и Полицията на ЧР, дори сам нарушава закона. Задължение за докладване относно детето на ОСПОД има наред с останалите училището в случай на неизвинени отсъствия или голям брой отсъствия със съмнение за пренебрегване на задължението за училищно обучение от страна на родителите. Уведомяването до ОСПОД е възможно и анонимно и дори самите деца могат да се обърнат към него.

ОСПОД е длъжен да проучи всеки сигнал за възможна застрашеност на детето. При това работниците се допитват до родителите, училището и детето и извършват проверка в дома най-вече с оглед на това, дали то отговаря на основните хигиенни стандарти и дали детето има къде да спи и учи. ОСПОД започва сътрудничество със законните представители и след това перманентно наблюдава ситуацията на детето. Работниците имат право да разговарят с детето насаме без присъствието на родителите.

ОСПОД може също така да препоръча на законните представители използването на последващи услуги и експерти. Това могат да бъдат терапевтични услуги, услуги на лекари и други специалисти (напр. детски психолог и др.), социално-активизиращи услуги на семейства с деца, но също и дейности за свободното време и др. При необходимост ОСПОД може и да нареди на законните представители използването на такива услуги. ОСПОД в сътрудничество с родителите и евентуално с други участници създава план за закрила на детето и редовно оценява неговото изпълнение. За това служат и справките, които ОСПОД изисква от хора и организации, работещи с детето. Освен в специфични случаи законните представители имат право да преглеждат документацията на ОСПОД.

Родителите имат задължението да сътрудничат на ОСПОД и да посещават редовно и навреме срещите с персонала на ОСПОД, евентуално и на срещите с представители на училището или други експерти. В екстремни случаи, когато детето е в непосредствена опасност или когато всички други средства и съгласувани стъпки са неуспешни, ОСПОД може да отправи предложение за извеждане на детето от семейството - дори незабавно - чрез т. нар. бърза временна мярка. Освен това положението на детето се обсъжда от съда, който може да реши относно извеждането на детето от семейството за по-дълго време. Такова съдебно решение се преразглежда редовно след това и междувременно, ако е възможно, ОСПОД продължава да работи активно с родителите, за да гарантира, че условията за връщане на детето в семейството са изпълнени.

Задачата на ОСПОД е преди всичко да разреши неблагоприятното положение на детето и неговото семейство и да помогне на законните представители да осигурят условията за безопасност и благополучие на детето, по-нататъшното му здравословно развитие и образование. Може да помогне за подобряване на лошата комуникация между родителите и училището. Ако проблемите на детето произтичат от незадоволително финансово или жилищно положение, то може да помогне за разрешаването на тези проблеми и да помогне на родителите да получат средства за жилище, храна, ученически пособия, да намерят подходящо жилище или услуги, които ще помогнат за подобряване на лошата комуникация и взаимоотношения в семейството. Следователно ОСПОД по своята същност трябва да бъде преди всичко **помощен** орган за подобряване на положението и общуването на детето в семейството.

Основният закон, съгласно който ОСПОД работи, е Законът за социално-правна закрила на децата (359/1999 Sb.)